

Видавництво „Зоря“. № 5.

Бласко Ђбаньес.

Покинули

людину!

Ціна

3 коп.

Покинули людину!

Новела ———
з іспанського
життя. ———

Переклад ———

П. Дмитренка.

КИЇВ—1911.

З друкарні 1-ої Київськ. Друк. Спілки. Трьохсв. 5

ПОКИНУЛИ ЛЮДИНУ!

Лауд *) „Святий Рафаїл“ вийшов на ніч з Торрвієхи до Гибралтару з грузом соли.

Трюм **) так був до верху навантажений, що мішки з сіллю лежали навіть на палубі; навколо головної щогли, їх наскладали цілу гору. Щоб пробратися з носу човна до корми, матросам доводилось йти край обшивки й коли це небезпечне для життя хождіння минало без прикрих пригод, то тільки через те, що матроси мали зручність та хист.

Ніч була чудова: зоряна, літня; подував, час-від-часу, свіжий вітер, який то надимав головне вітрило до того, що скрипіла щогла, то відразу стихав так, що величезне полотнище безсило звисало й з шумом билось об дерево.

Екіпаж ***) на човні складався з п'ятьох дорослих людей та хлопчика. Налагодивши все, що потрібно щоб вийти в море, сіли вечеряти. Скупчившись нав-

---

*) Лауд—невеликий морський човен з вітрилом.

**) Трюм—частина судна під надводною настилкою, палубою.

***) Екіпаж—вся челядь на судні

коло паруючого казанка, матроси сьорбали з нього по товариському ложками: і власник човна, і останній з матросів, хлопчина. Зараз після вечері, всі вільні від служби матроси потяглись до люку^{*)}, щоб, випроставшись там на твердих сінниках, дати спочивок своїм шлункам, набгатим кавунами та вином.

При стерні залишився тільки дядько Чіспас, старий, беззубий морський вовк. На останні вказівки господаря він відповідав тільки нетерплячим сопінням. Побіч Чіспаса сидів його небіж Хуанільо, юнга^{**)}, що в перший раз вибирався в морську подоріж на „Святому Рафаїлові“. Хлопчина був дуже вдячний старому, бо тільки через його заходи попав на човен матросом і таким побутом позбавлювався свого довгого, важкого голодування.

Вбогий човен видавався хлопцеві розкішним, чарівним кораблем, що пливе по чарівному морю. Сьогоднішня вечеря була чи не першою вечерею за все його дотеперішнє життя.

До дев'ятьнадцяти років він прожив голодним, на-пів-голим, ніби дикуном, ночуючи в убогій, похилій халупі, де плакала та молилась Богові його хвора на гостець баба. В день хлопець допомагав спускати на воду баркаси, виважу-

*) Люк—спуск в трюм.

**) Юнга—хлопець-джура на судні.

вати з човнів кошики з рибою, або-ж приставав за попихача до рибалок, що виходили в море на ловитьбу тунців*) та сардин**); при цій okazji, Хуанільо діставав на свою долю якусь жменю дрібної рибини. Але тепер, завдячуючи дядькові Чіспасові, приятелеві його батька, він став справжнім моряком і мав повне право на свій пайок в казанкові. Він, навіть, мав черевики, перші які він взув за все своє життя: дві прегарні дерев'яні посудини, що плавали на воді, ніби справжні кораблі. Ці черевики без міри тішили хлопця. А ще кажуть, що на морі страшно! Дурниці, нісенітниця! Це найкраща служба на всьому світі.

Дядько Чіспас, не зпускав очей з носа човна, не відривав рук від стерна. Він з усміхом слухав хлопця, а сам, крізь щилину між вітрилом та горою мішків, силкувався щось побачити в темряві.

— А як-же, ти попав не на погану службу. Але і тут маютьися свої невігоди. Ти побачиш їх... коли доживеш до мого. Одначе, твоє місце не тут, гайда на ніс і дивись, щоб нам не наскочити на якийсь поперед нас баркас.

Хуанільо побіг по облавку так спокійно й упевнено, ніби біг пісковатим берегом.

*) **) породи морських риб.

— Обережніше, хлопче, обережніше!

Але той вже був на носі, сів біля гафеля й став стежити за чорною поповерхнею моря, в глибині якого відбивались хвилястими пасочками мигтячі зорі.

Товстопузий, важкий човен-лауд з глухим чавкотінням бився об кожную хвилю так, що піна бризкала в лице Хуанільо. На обидва боки від човна бігла мигтяча шумовина, а надуте вітрило, верхівья якого губилось в ночній пітьмі, здавалось, краяло небозвід.

Який король, який адмірал *) був щасливішим Хуанільо, що попав в найми на „Святого Рафаїла“? Хрр!... це його перепохвненний шлунок давав про себе знати приємним відриком. Що за привабливе життя!

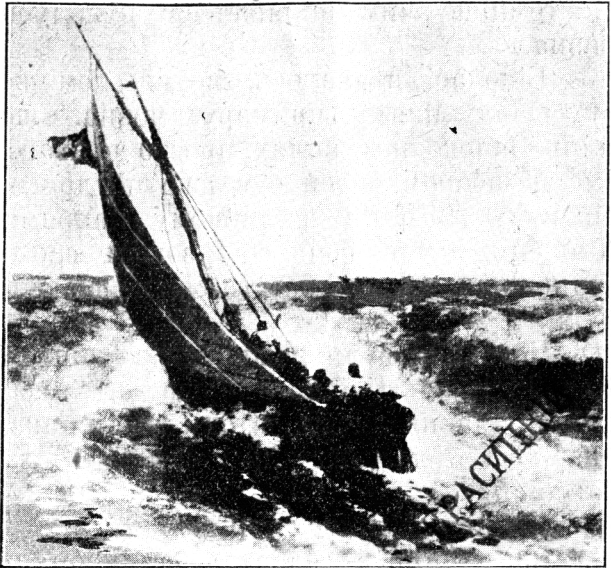
— Дядько Чіспас!... Дайте цигарку!

— Ходи візьми!

Хуанільо побіг облавком по-бічч човна, що був за вітром. Наспіла хвилина затишку і вітрило, ббючись в останніх судоргах, от-от-то, здавалась, безсило повисне вздовж щогли. Раптом налетів подув вітра, човен похилився від несподіванного штовхана і Хуанільо, бажаючи утрігатися, вхопився за край

*) Адмірал—високий урядовець і начальник над кораблем, або над кількома разом.

вітрила; але це останнє, в цей саме мент, відразу надулось так, ніби збиралось лопнути і, погнавши човен швидкою ходою, з страшенною силою штов-

хнуло хлопця. Хлопець камнем шув-босьнув в воду.

Кріз шум хвиль, солоня вода яких заливала Хуанілью, йому вчувся якийсь крик, якісь невиразні далекі слова; може бути, що це кричав матрос при стерні: „Хлопець впав в воду!“

Приголомшений штурханом і з несподіванки, він глибоко, глибоко пірнув.

Але раніш, ніж встиг збагнути що сталося, він побачив себе вже на поверхні моря; тоді став гребсти, вдихаючи в себе свіже повітря... А човен?—Його вже не було видно. Море було темне, темне, ще темніше чим видавалось з палуби човна.

Бідоласі здавалось, що він помічає якусь білу пляму, примару човна, що плыв далеко по хвилях, просто до нього; але незабаром човен був вже по другій бік його й плыв в іншому напрямі. Хлопець, не уявляючи собі зовсім свого становища, почав гребсти сам не знаючи куди.

Черевики були важкі, як з свинцю. Кляті! От яка їхня перша послуга! Берет^{*)} давив виски, штани тягли вниз, ніби хотіли достати дна і чиплялись за баговіння.

— Кріпись, хлопче, кріпись!

Він зхопив з голови берет і шпурнув його геть; жалкував що не може того-ж зробити з черевиками.

Він певний в собі. Він дуже гарно плаває; він відчуває, що сили у нього вистачить на дві години. За цей час екіпаж човна встигне повернути й підійти до нього; все лихо обмежиться довгою купіллю,

---

^{*)} Берет—круглий матроський кашкет без козирька.

от і все... Та хіба так вмирають люди? Померти в бурю, як померли його батько і дід,—це гарно; але в таку чудову ніч, вмерти серед тихого моря від штовхана вітрила—це була-б безславна смерть.

І він гріб та гріб, все ще спозираючи на невиразне марево, що міняло місце. Він сподівався, що от-то-то із темряви вирине „Святий Рафаїл“, що йшов його рятувати.

Гей, човен! Дядько Чіспас!... Господарю! Але вигукування тільки стомлювало його. Двічі—тричі він ледве не похлибнувся. От кляті хвилі!.. З човна вони видавались зовсім нікчемними, але тепер, коли він опинився по горло в воді і був змушений безперестанку вимахувати руками, щоб утріатися на поверхні,—ці хвилі душили його. Глухо бьючи об його тіло, вони то підхоплювали хлопця на гребінь, то стягували в безодню і відразу зливались, ніби бажаючи проглинути його.

Він ще сподівався, хоч вже не так упевнено, що у нього вистачить снаги годин на дві. Безперечно. Він плавав по стільки і, навіть, довше, там, біля рідного берега, без жадної втоми. Але це було погожої години, серед кришталево-спокійного моря. Це було тоді, коли там, внизу, в чарівній, прозорій глибині видно

було жовте каміння, облісне гостролистим баговінням, ніби галузками зеленого коралю. Він без втоми плавав в таку погожу годину, коли можна було бачити на дні рожеві черепашки, перламутові зорі, блискучі квітки з м'ясистими пелюстками, що коливались, коли їх зачіпали сріблясті рибки,—в цей-же мент він був серед моря, чорного-мов дьоготь. Він був загублений в п'ятмі, зпутаний своєю одеждою. Зараз він мав під ногами хто знає скільки розбитих і потоплених баркасів, скільки трупів, об'єдених хижими рибами. І він здригувався, коли намоклі штани торкалися тіла; йому здавалось, що то вже впилися в нього гострі зуби.

Втомлений, знесиленний, він ліг на спину, покірний хвилям. В роті він почував смак страв, що їв за вечерею. Клята їжа!... І як важко її заробляти! От-же, чого доброго, прийдеться із-за неї померти тут так безглуздо. Змагаючись всякими засобами врятувати життя, він змінив своє положення. Може його шукають і, коли він лежатиме випроставшись на спині, повз нього проїдуть мимо, не зауваживши що він тут. Він знову завзявся гребсти з безвідрадною тугою, підіймаючись на гребнях хвиль, щоб бачити якомога далі. Хвилі

пшурляли то в той, то в іншій бік і крутили на одному місці.

Його покинули, наче він був ганчіркою, що впала з човна! Боже мій, так забути про людину!.. Та ні, може його шукають в цю хвилину. Човен плыв дуже швидко: поки екіпаж збігся на палубу, поки переставили вітрила, човен мав відійти (більш ніж на милю^{*)}).

І тішучись цією надією, він поволі поринав, ніби його тягли за собою важкі черевики. В роті йому було і солоно, і гірко. Очі його заплющились, хвилі злились над його голенною головою. Він потонав... аж ось знову в чортирії, що крутився над ним, виткнулися скарючені руки і він знову сплив на верх.

Руки заніміли, голова схилилась на груди, ніби обхоплювала сонливість. Хуанільо здалось, що небо стало іншим: зорі стали червоними, наче налились кров'ю. Море вже не жахало його; він почував бажання витягтися на хвилях, спочинути.

Він згадав свою бабусю; що, можливо, саме в цю хвилину згадувала про нього й йому захотілось помолитися так, як тисячі разів при ньому молилась його бідна бабуся: „Отче наш, іже еси на небесах“... Він молився в дум-

*) Морська миля — півтори версты.

ках, але в той-же час, не розуміючи що робить, ворушив язиком і проговорив хриплим голосом, що видався йому чиїмсь чужим:

— Свині! Мерзота! вони мене покинули...

Він знову поринув і счез, даремно бурікаючись, щоб утрігатися на поверхні. Хтось тягнув його за черевики. Він поринув в п'тьму і ковтнув води. Безсилий, але ще раз, сам не знаючи як, сплинув на поверхню вже без бурікання.

Тепер зорі вже видавались чорними, ще чорнішими як небо, на котрому вони виступали чорнильними плямами.

Він знову поринув й, на сей раз, вже рішуче пішов на дно. Тіло його стало ніби з свинцю. Він спускався прямо, наче по шнуру. Нові черевики тягли його все дужче та дужче. Він падав в безодню, що проглинула розбиті човни і обгризені кістяки, а в цей час в його мізкові, що все дужче та дужче заволікався густим туманом, хтось все показував:

— Отче наш!... Падлюки, мерзота!... вони мене покинули!...

Будь

**Видавництво „Зоря“ випу-
стило такі книжки:**

- № 1. Власко Ібаньєс. „Присуд“ . . . . . ц. 3 к.
№ 2. Власко Ібаньєс. „Зайць“ . . . . . ц. 3 к.
№ 3. Власко Ібаньєс. „Сумна весна“ . . . . . ц. 3 к.
№ 4. Власко Ібаньєс. „Двох відразу“ . . . . . ц. 3 к.
№ 5. Власко Ібаньєс. „Покинули людину!“ . . . . . ц. 3 к.
№ 6. Власко Ібаньєс. „На морі“ . . . . . ц. 4 к.
№ 7. Власко Ібаньєс. „Морський Гайдамака“ . . . . . ц. 3 к.
№ 8. Власко Ібаньєс. „Страховище“ . . . . . ц. 3 к.
№ 9. Власко Ібаньєс. „Мур“ . . . . . ц. 3 к.
№ 10. Власко Ібаньєс. „Бенкет негідника“ . . . . . ц. 3 к.
№ № 1-10-6. Власко Ібаньєс. Повелли.
- 96*

(на кращому папері) ц. 45 к.

(всі ці видання з малюнками).

- № 11. П. Понятенко. Значіння рідної мови для поетичної творчости Шевченка. ц. 5 к.

====

Склади видання

Київ, в книгарнях: 1) Українській (Безаківська 8), 2) Літ.-Наук.-Вістника (В.-Володимирська 28) і 3) Череповського (Фундуклеївська 4).

Лев

В. М. Лев

Лев